

## **מ"מ בענין מי ששכח יעלה ויבוא בליל ר"ח ונזכר בין המחזיר שכנינתו לציון ומודים**

**ראה א"ר קיד, ז:** כתב בטור וכן בשאלה אם נזכר קודם שהתחיל תקע בשופר אומר שם ותן טל ומטר דמטר כלול בברכת השנים, והשתא נחא בסימן קפ"ח בשבת ויום טוב שנזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב דצריך לומר ברוך שנתן וכו' דשם אינם כלולים בברכה שלפניה (לבוש). משמע בדברים שמחזירין אבל בדברים שאין מחזירין כגון יעלה ויבוא בליל ראש חודש ועל הניסים, וענינו אף דלא התחיל לברכה שלאחריה אינו מזכיר וכן כתבו הבית יוסף וב"ח וט"ז ומגן אברהם וכן כתב הב"ח בסימן תרפ"ב, וקשה דבסימן קי"ט פסק הב"ח גופיה בענינו דכל שלא התחיל רצה אומרה, וצריך עיון כי ראיתי במעדני מלך דף ל"ה, ופסקי תוס' חולקים על הבית יוסף באריכות דבכל דברים שאין מחזירין אם לא התחיל וכו' אומרה וצריך עיון על אחרונים, גם ראה ברורה מטור סימן קפ"ח בשם ר' יוסף עיין שם. **שוב מצאתי בחידושי רשב"א פרק תפילת השחר שאוסר ושכן כתבו התוס' דהוי הפסק וכן משמע לי בהרא"ש ומרדכי שם מדכתבו טעמא משום הפסק וכן אומר אני בזה שב ואל תעשה עדיף.**

**ברכי יוסף אורח חיים סימן קפת, ז:** וצופה הייתי לריטב"א בחידושו לתעניות בריש פ"ק (ג ב) שכתב וז"ל, ושמעתי מאחד מרבתי דכל היכא דאירינג בדין חזרה היינו בשסיים אותה ברכה, אבל קודם שסיים בה אינו בדין חזרה, ובכל מקום יש (לנו) לו לתקנה ולאומרה כראוי, ואף במקום שאמרו אין מחזירין, ואין זו חזרה, מ"מ כל שסיים אותה ברכה אף שלא התחיל באחרת הסמוכה לה ישנו בדין חזרה, וכ"כ בתוס', ואעפ"י שיש חולקין בדבר. ובשם הרב החסיד שאפ"י אמר ברוך אתה ה' מסיים כקורא בתורה למדני חקך, כדין כל שרצה לברך ונפלו פירות מפיו וכיוצא בו, ונמצא שלא סיים ברכתו וחוזר לאומרה כראוי אף במקום שלא אמרו להחזיר, שאין זו חזרה. ואין כן דעת גדולי הצרפתים, אלא כל שהתחיל בחתימה חותם והולך לדרכו במקום שאין מחזירין אותו, אבל במקום שמחזירין אותו עושה כן וחוזר לדינו, עכ"ל. והנה ממ"ש בשם אחד מרבתינו מבואר דכל שסיים הברכה ישנו בחזרה, ואם הוא דבר שאין מחזירין משמע דאין להזכירו אף קודם שהתחיל הברכה, והכי מוכח ממ"ש בשם הרב החסיד דאם גמר הברכה אינו מזכיר מידי דילתיה בחזרה, ולא נחלקו הרב החסיד וגדולי הצרפתים אלא באומרו בא"י אם יסיים למדני חקך בדבר שאין מחזירין, אבל אם סיים הברכה אין להזכיר עוד היכא דדינא הוא דאין מחזירין. ודבר זה שסיים הברכה ולא התחיל באחרת נתחבטו בו אבות העולם התוספות (ל ב ד"ה מסתברא) ורבינו יונה (כ א) והרשב"א (ל ב) והרא"ש (סי' יז) סוף תפלת השחר ושאר גדולים. וק"ק על הרדב"ז בתשובה סי' תקס"א שנשאל בזה במקום שאין מחזירין והביא דברי שבלי הלקט (סוף סי' קעא) שכתב דלא אמרו אלא בזמן שחוזר ואמר הברכה, שאז כיון שסיים הברכה הוי לבטלה, אבל אם אומר יעלה ויבא או על הניסים בין ברכה לברכה אין כאן ברכה לבטלה, והפסקה נמי לא הוי, עכ"ד. ולא ידעתי אמאי לא הביא אלא משבלי הלקט ולא הזכיר התוס' ורבינו יונה והרשב"א והרא"ש והריטב"א והמרדכי ושאר גדולים שכלם עמדו בזה. ותו ק"ק דמשמע מדבריו דבין ברכה לברכה כשאינו לחזור הברכה אלא אומר יעלה ויבא לבד או על הנסים במקום שאין מחזירין, בזה לא אמרו, ומשמע דהוי אליבא דכולי עלמא, והרי מפורש בדברי הרשב"א שם דכיון

שסיים הברכה אין לו להזכיר מעין המאורע כלל, אף שלא יחזיר הברכה. וכן משמע קצת מדברי שאר גדולים ומדברי הרא"ש והטור סי' רצ"ד דכתבו דהוי הפסק כיון דליתיה בחזרה, **משמע אף אם אומר יעלה ויבא לחוד בלי ברכה הוי הפסק**, הפך הרדב"ז. וק"ק על הרב כנה"ג שם סימן רצ"ד שרמז תשו' הרדב"ז הנז' ומשמע דגם הטור והרא"ש מצו סברי הכי, והרי מדבריהם יש לדקדק איפכא. וכן משמע מדברי מרן בב"י לעיל סי' קי"ד. איברא שראיתי להרב מעדני מלך (ברכות פ"ד סי' יז אות ז) דפליג על מרן בדעת הרא"ש וסבר דלהרא"ש שרי להזכיר בלא ברכה מעין המאורע וכדעת הרדב"ז.

**ברכי יוסף אורה חיים סימן תכב דין א:** בערבית אין מחזירין וכו'. הרדב"ז בתשו' סי' תקס"א כתב דאף במקום שאין מחזירין כגון ערבית דר"ח אם נזכר קודם שהתחיל מודים אינו חוזר הברכה אבל אומרו שם בין ברכה לברכה. **אבל מרן סי' רצ"ד (סע' ד) פסק דמיד שסיים הברכה אין לו לחזור, ומשמע דאינו מזכיר כלל. וכן עיקר.** וכן הסכים בס' אליה רבה סי' קי"ד ס"ק ז'. ועיין מאי דדייקינן בעניותין לעיל סי' קפ"ח אות ז' בתשובת הרדב"ז הלזו בס"ד.

**מאמר מרדכי סימן תכב, ה:** אומרו במקום שנזכר מבוא' מדקדוק ל' המחבר ז"ל דדוקא ביום שמחזירין על שכחתו אמרינן דכשלא התחיל מודים אומרו במקום שנזכר ולא יחזור לרצה אבל בערבית שאין מחזירין בשבילו אף שנזכר קודם שהתחיל מודים אין לו לאומרו שם כיון דהוי דבר שאין מחזירין עליו ועמ"ש של סי' קי"ד בדברים אלו באורך:

**משנה ברורה סימן תכב, ב:** ובאיזה וכו' עיין לעיל בסימן רצ"ד - ושם מבואר דמשהתחיל לומר ותחזינה והזכיר ברוך אתה ה' אפילו לא סיים המחזיר וכו' נמי אינו חוזר.

**וכ"מ בשו"ע אדה"ז רצד, ז:** בכל מקום שאין צריך לחזור בשביל להזכיר הבדלה אף אם נזכר מיד שהזכיר השם שבסיום ברכת אתה חונן או מיד שסיים ברכה זו אע"פ שלא פתח עדיין בברכה שלאחריה לא יחזור לראש ברכת אתה חונן אף אם רוצה להחמיר על עצמו שאסור לברך ברכה שאינה צריכה ואף אם רוצה לומר אתה חוננתנו בלא חתימה אינו רשאי משום הפסק בתפלה וכן הדין בכל מקום שנזכר בתוך התפלה. אבל אם סיים תפלתו ורוצה לחזור ולהתפלל מראש התפלה בתורת נדבה הרשות בידו וע"ד שנתבאר בס"ק"ז. ואם נזכר קודם שהזכיר השם שבסיום ברכת אתה חונן יתחיל מיד אתה חוננתנו ויגמור משם על הסדר וחננו מאתך וכו' בא"י וכו':

**וראה שו"ת להורות נתן חלק ה סימן לז, ב:** ועיין ברכי יוסף (או"ח סי' תכ"ב אות א') שהביא מתשו' הרדב"ז (ח"א סי' תקס"א), דאף במקום שאין מחזירין כגון ערבית דראש חודש, אם נזכר קודם שהתחיל מודים אינו חוזר הברכה, אבל אומר שם יעלה ויבוא בין ברכה לברכה עיי"ש. ובאמת כן כתב גם התויו"ט ז"ל בדברי חמודות ומעדני יו"ט (ברכות פ"ד אות נ"א) עיי"ש. ושוב ראיתי שכבר העיר בזה הברכ"י (סי' פק"ח אות ז') שציין עליו בס"ת תכ"ב. ומכל מקום **לדינא כתב האליה רבה (סי' קי"ד אות ז') דשב ואל תעשה עדיף, שכן משמע בראשונים שאם מזכיר דבר שאין חוזרין עליו הוי הפסק עיי"ש.** וכן הסכים הברכ"י (סי' תכ"ב). ועיין מג"א (סוס"י ס"ח) שאם שכח לומר הפייט עד שגמר

הברכה אסור לאומרו, דלא עדיף מעל הנסים בחנוכה ופורים, ועוד דכשאומרו באמצע הברכה הו"ל מעין הברכה אבל בין ברכה לברכה אסור להפסיק עיי"ש. ועיין מג"א (סי' קי"ד סק"ח).